

történelemtanítás azért, hogy a társadalomban éléshez nélkülözhetetlen jártasságokhoz, állampolgári tudáshoz juttassa a fiatal nemzedéket?

Jakab György: Az egyik kérdés, amiről beszélhetnénk, az, hogy a történelem tantárgy keretében illeszthető-e a társadalomismeret, a gazdaságismeret és még sok más, a jelenben szükséges tudnivaló. De lehet a beszélgetésünknek egy másik iránya is azzal a kiindulóponttal, hogy a jelenlegi történelemoktatás sok tekintetben elavult, és emiatt szorul átalakításra – sokunk szerint – úgy, hogy jó lenne, ha integrálni tudná a társadalomtörténetet és számos jelenre vonatkozó más területet. Ha ezt a történelem a tantárgyon belül megtenné, talán korszerűbbé, élőbbé válna.

Györi Anna: A probléma alátámasztására hadd idézzek egy nemrég megjelent tanulmányból, Sallai Józsefnek *Közelmúltunk története mint iskolai tananyag címmel közreadott felméréséből*.² „Gyakori, hogy a főiskolára jelentkezők ... nem tudták a történelmi jelenségeket értelmezni – csak megtanulták azokat –, nem váltak az ismeretek a tanulók tudatának szerves részévé ... a történetiség iránti érzékük alacsony ... az összefüggések lényegének a megértéséig nem jutottak el, és így nem is voltak képesek jelen problémák értelmezésére, múltbeli összefüggéseinek a feltárására sem.”

Závodszy Géza: Ha a fölmérések a közelmúlt történetére vonatkoznak, az eredmények félrevezetőek. 1989 és 1994 között ugyanis a legtöbb iskolában nem tanították az utóbbi 70 év magyar történelmét. Én ugyan harcoltam érte, már 90-ben azt mondtam, hogy a magyar történelmet az iskolában 1990-ig kell tanítani. Ha elbátortalanítják a tanárokat, azt sugalmazva, hogy 1956 még nem érett meg az objektív értékelésre, „1956 még nem történelem”, s ezért egyesek nem tanítják, az nagyon szomorú, de a tájékozatlanságért nem a gyermekeket kell elmarasztalnunk, hanem a háttérben megbúvó sandaságot. Ha a rendszerváltás történelmét nem tanítják meg, akkor a XIX. századi klasszikus magyar történelem és a rendszerváltás története nem kapcsolódik össze a tanuló gondolkodásában. S hat éve nem esik erről szó az iskolában! Szakmailag ez az igazán izgalmas kérdés: hogyan válik a megélt élet, a mi jelenidőnk mások számára történelemmé.

Szabó Ildikó: Néhány ifjúságszociológiai vizsgálat alapján szeretnék egy-két gondolatot megfogalmazni. 1995 májusában 3600 fős országos reprezentatív mintán kérdőíves vizsgálatot végeztünk a 8. osztályból éppen kilépő tanulók körében állampolgári kultúrájuk különböző elemeiről. A tanulmány teljes szöveg olvasható a *Többség, kisebbség* című kötetben³, de egy része az Iskolakultúra 1996. novemberi számában is megjelent. A vizsgálódás egyik iránya az volt, hogy feltárjuk, milyen alakzatokat alkot a gyerekek tudatában a nemzeti és az állampolgári hovatartozás, azaz, mit gondolnak az olyan emberekről, akik magyarok, ugyanakkor nem Magyarország állampolgárai. Például tudják-e, hogy Tótkés László milyen nemzeti-ségű, mit gondolnak, hogy egyik kedvenc sztárjuk, Sztevanovity Zorán milyen nemzeti-ségű, egyáltalán, mennyire vannak tisztában azzal, hogy az ember egyúttal tartozhat állampolgárként valamely közösséghez, miközben egy másik nemzeti közösségnek is a tagja. Az adatok egyértelműen bizonyították, hogy a 8. osztályból kikerülő gyerekek 28 százaléka úgy gondolja, hogy Tótkés László román. Egyértel-

² In: *Történelemmetodikai műhelytanulmányok*. Szerk.: V. Molnár László. Tárogató Kiadó, Bp., 1996.

³ *Többség-kisebbség. Tanulmányok a nemzeti tudat témaköréből* (szerk.: Terestyéni Tamás). Osiris Kiadó – ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport, Bp., 1996.